

Samenvatting

Demografische data Zuid-Limburg vergeleken met Limburg, Euregio Maas-Rijn en Nederland

Drs. Karel Toussaint
Maastricht/Sittard
Mei 2006

Nol Reverda, Lector CESRT/Hogeschool Zuyd

CESRT

Comparative European Social Research and Theory

Comparative European Social Research and Theory (CESRT) is een kenniskring van Hogeschool Zuyd verankerd in de faculteit Sociale Studies. CESRT heeft als doel een bijdrage te leveren aan het curriculum van sociaal werk opleidingen en het professionaliseren van docenten. Door het uitvoeren van toegepast onderzoek biedt CESRT ook een kwaliteitsimpuls aan de sociale beroepspraktijk. Thematisch staat binnen CESRT het proces van sociale uitsluiting en insluiting centraal.

Copyright©CESRT/Hogeschool Zuyd. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt zonder voorafgaande toestemming van de rechthebbende.

CESRT/Hogeschool Zuyd
Brusselseweg 150
6217 HB Maastricht
Tel. +31 (0)43 346 6600
Fax + 31 (0)43 346 6619
<http://www.hszuyd.nl>
<http://cesrt.hszuyd.nl>
E-mail: cesrt@hszuyd.nl

Samenvatting van Demografische data Zuid-Limburg vergeleken met Limburg, Euregio Maas-Rijn en Nederland

Werkdocument: Karel Toussaint

Voorwoord en ten geleide

In dit werkdocument is volgens afspraak een aantal data bij elkaar gezet ter verder analyse van sociale uitsluiting op voornamelijk het economisch – structurele domein, waarbij onderscheid gemaakt wordt in materiele deprivatie en onvoldoende toegang tot social rights/ (overheids)voorzieningen. Maar sociale uitsluiting heeft ook een sociaal culturele invalshoek met name dan onvoldoende sociale participatie en onvoldoende culturele en normatieve integratie. Met uitzondering van arbeidsparticipatie/werkgelegenheid en armoede is dit nog verder niet onderzocht.

In dit werkdocument komen achtereenvolgens aanbod:

- de demografische situatie in Limburg: Limburg met name Zuid Limburg loopt leeg: de jongeren trekken weg en de ouderen blijven, (dit geldt niet voor de rest van de EMR), de vergrijzing is groot (16,6%, maar in Aken nog groter 17,2%) het aantal huishoudens met kinderen daalt, het aantal echtscheidingen neemt meer dan gemiddeld in Nederland toe, de meeste gescheidenen wonen in Zuid-Limburg, en het grootste aantal allochtonen bestaat uit Duitsers.
- de werkgelegenheid: de economische groei blijft achter en is conjunctuurgevoelig, de sector industrie is nog groot (25%) (maar in Belgisch Limburg (27%) en de Duitse regio (29%) nog groter), maar vergeleken met de EMR scoort Zuid-Limburg nog het beste met 21%, Luik 9% en Aken -5,4% (1998-2002), de groei van de Zuid-Limburgse bedrijven (4,9%) blijft achter bij de landelijke trend (5,4%) de creatieve industrie is nog beperkt in omvang in tegenstelling tot de toeristische recreatieve sector, ook de beroepsbevolking, waarin een toename van vrouwen te constateren valt, vergrijst; de arbeidsparticipatie in Zuid-Limburg is 64% (de stad Aken, het laagst: 59%, Verviers het hoogst: 69%) de werkloosheid in Limburg is in de regio Parkstad het hoogst, maar vergeleken met de EMR slechts de helft (België 9,2% en Duitsland 9,3%), en de gemeten inkomens zijn in Parkstad het laagst (€ 17.100).
- de gezondheid: de gemiddelde levensverwachting (met Parkstad als laagste: 76,7jaar) en hoge sterfte aan hart en vaatziekten en ademhalingsorganen, Zuid-Limburg kent relatief veel arbeidsongeschikten, hoewel dat aantal lijkt te dalen; Zuid Limburg kampt meer dan gemiddeld met ziekten en er zijn wachtlijsten voor diverse vormen van zorg, de vraag naar zorg zal gezien de vergrijzing toenemen.
- het onderwijs: Limburg kent relatief weinig hoog opgeleiden, ruim 26% van de Zuid-Limburgse bevolking heeft HBO of WO (ongeveer gelijk aan België) en het aandeel VMBO-leerlingen in 2003 wijkt slechts enigszins af van het landelijk gemiddelde (36,7%), maar de meeste vroegtijdige schoolverlaters zijn afkomstig van het VMBO.
- huisvesting: de verhouding koop-huur bedraagt 60%-40% met Maastricht en Heerlen beneden de 50% koopwoningen; 16% van de woningen is van voor 1945; de groei van de woonvoorraad is de afgelopen jaren afgenomen; de transactieprijs van een woning in Zuid-Limburg is € 161.00 (Nederland € 217.000) en de huurprijzen in Limburg stegen gemiddeld met 5,7% (Nederland 16%).

Populatie: nationaliteit, demografie, leeftijd, geslacht, gezinssamenstelling, huishoudens, burgerlijke stand, migratie, etc;

Op 1 januari 2005 telde Limburg bijna 1.136.000 inwoners. Dit is ongeveer 7% van de Nederlandse populatie.

Limburg in cijfers	2003	2004	2005*
Bevolking per 1 januari	1.142.017	1.139.048	1.135.962
Geboorteoverschot afgelopen jaar	460	176	43
Migratiesaldo afgelopen jaar	76	-1.506	-1.346
Woningvoorraad per 1 januari	482.234	483.985	486.492
Werkzame personen afgelopen jaar	513.784	504.787	504.393
Beroepsbevolking per 1 januari	515.990	515.679	518.358
Arbeidsongeschikten afgelopen jaar	50.650	50.170	83.470
Niet werkende werkzoekenden per 1 januari	46.888	54.112	57.083

*2005 persbericht provincie Limburg 19 september 2005

Van alle Limburgers woont circa 60% in Zuid-Limburg. De bevolkingsafname in 2004 komt volledig voor rekening van de regio Zuid-Limburg. Het aantal inwoners daalde hier met meer dan 4.000 personen.

Zuid Limburg telt 23 gemeenten. In alfabetische volgorde zijn dat: Beek Brunssum Echt-Susteren Eijsden Gulpen – Wittem Heerlen Kerkrade Landgraaf Maasbracht Maastricht Margraten Meerssen Nuth Onderbanken Schinnen Simpelveld Sittard-Geleen Stein Vaals Valkenburg aan de Geul en Voerendaal

In totaal wonen in Zuid- Limburg 627.580 inwoners, het aandeel vrouwen (319.953) is zo'n 10.000 groter dan het aandeel mannen (Statline.CBS 14-12-2005).

Gebied	Bevolking per 1-1-2005	Totale groei in 2004				
		Absoluut	%	Geboorte-overschot	Migratie Saldo	Saldo correcties
Nederland	16.258.030	34.320	0,2	57.030	14.460	-37.170
Limburg	1.139.340	-3.370	-0,3	40	-1.350	-2.060
Noord-Limburg	277.970	470	0,2	920	-180	-270
Midden-Limburg	233.790	190	0,1	280	310	-400
Zuid-Limburg	627.580	-4.030	-0,6	-1.150	-1.470	-1.410

Bron: Limburg in Cijfer

De bevolkingsprognoses van de Provincie Limburg geven aan dat de omvang van de bevolking ook de komende jaren verder zal afnemen. Tussen 2005 en 2010 zal de bevolking

nog eens met 1,1% krimpen. In absolute termen gaat het om een daling van ruim 12.500 personen.

Limburg vergrijsst, ontgroent en loopt leeg

Limburg kent een relatief hoog percentage ouderen en het aantal 65-plussers groeit bovengemiddeld. Bijna 16% van de bevolking is ouder dan 65 jaar. Ter vergelijking, landelijk ligt dit aandeel op 14%. Een sterke daling is zichtbaar bij het aantal 25- tot 39-jarigen. Voor de categorie 0-14 jarigen wordt tot 2010 een daling voorzien van 8,3%. De potentiële beroepsbevolking (15-65 jaar) neemt af met 1,7% en de enige bevolkingsgroep die in Limburg in omvang zal toenemen, is de groep 65-plussers (+8,8%) Tussen 2000 en 2005 is het aantal 65-plussers in Limburg sneller gegroeid dan landelijk. Limburg komt uit op een groei van 9,1%. Nederland als geheel is goed voor +6,3% De toename in Zuid-Limburg (+7,1%) ligt een stuk lager.

Parkstad Limburg (Brunssum, Onderbanken, Nuth, Kerkrade, Heerlen, Landgraaf, Voerendaal) heeft binnen Zuid-Limburg de meest oude bevolking. De gemeenten in Zuid-Limburg met verhoudingsgewijs de meest oude bevolking zijn Valkenburg aan de Geul, Brunssum, Kerkrade, Heerlen, Vaals, Simpelveld en Nuth. De gemeenten Valkenburg aan de Geul (19,5%), Vaals (18,3%), Kerkrade (18,2%) en Nuth (18,0%) kennen verhoudingsgewijs veel ouderen.

Aandeel 65+ in percentage van de bevolking per regio in 2001 en 2030

Regio	2001	2030
Noord-Limburg	13,4	27,3
Midden-Limburg	14,0	28,4
Westelijke Mijnstreek	14,9	29,0
Parkstad Limburg	16,4	30,6
Maastricht en Mergelland	15,6	25,6
Provincie Limburg	14,5	28,2
Nederland	13,6	21,7

De grootste dalingen deden zich voor in de gemeenten Vaals (-2,7%), Kerkrade (-1,4%), Valkenburg aan de Geul (-1,4%), Heerlen (-1,1%) en Eijsden (-1,1%).

Allochtonen

Voorals Zuid-Limburg kent met een aandeel van 22,2% een hoog aandeel allochtonen. Limburg telde op 1 januari 2004 in totaal 224.086 allochtonen. (CBS, 14-12-2005) Dit is 19,7% van de bevolking. Landelijk ligt het aandeel een fractie lager (19,0%). In totaal wonen daar 627.580 inwoners waarvan 162 916 (22.2%) allochtonen en daarvan zijn 34 531 (4,7%) niet westerse allochtonen. De Indonesiërs (17.005 inwoners (2,3%) zijn daarbij nog niet opgeteld. (Centraal Bureau voor de Statistiek, CBS Statline 2003)

Het aantal Antillianen bedraagt 1980 (0,022%); Surinamers: 1401 (0,019%); Marokkanen: 7480(1%); Turken: 5152 (0,7%).

Op gemeenteniveau wonen relatief de meeste allochtonen in de gemeenten Vaals (53%), Kerkrade (34%), Roermond (28%), Heerlen (28%), Venlo (25%). Landgraaf (22%), Brunssum (21%), en Onderbanken (20%).

De meeste (westerse) allochtonen zijn afkomstig uit de buurlanden België en Duitsland. Duitsland is met bijna 54% van de westerse allochtonen het belangrijkste land van herkomst. Ongeveer 12% van de westerse allochtonen is afkomstig uit België.

Limburg telt relatief veel gehuwden

Van de totale Limburgse bevolking is circa 47% gehuwd. Het percentage ongehuwden bedraagt 41%. Tot de restcategorie behoren personen die zijn gescheiden (6%) of die weduwe(naar) zijn geworden (6,1%). Het landelijke beeld wijkt iets af van het bovenstaande. Het Nederlandse aandeel gehuwde personen (43%) is gemiddeld genomen lager dan in Limburg en de omvang van de groep ongehuwden (45%) is iets hoger.

Gebied	Inwoners	Ongehuwden	Gehuwden	Verweduwen	Gescheidenen
	totaal	%	%	%	%
Nederland	16.254.930	45,4	43,2	5,4	5,9
Limburg	1.139.050	40,8	47,0	6,1	6,0
Noord Limburg	277.840	42,4	47,3	5,4	4,9
Midden Limburg	233.380	40,6	48,3	5,8	5,3
Zuid Limburg	627.520	40,2	46,4	6,6	6,8

Het aantal gescheidenen is de laatste jaren zowel in Nederland als in Limburg sterk toegenomen. Tussen 2000 en 2004 nam hun aantal landelijk met 3,0% per jaar toe, in Limburg met 3,2%. Het aantal gehuwden loopt in Limburg sneller terug dan landelijk.

Huishoudens

In 2004 werden er in de provincie Limburg ruim 491.000 huishoudens geteld. Het gemiddelde huishouden bestaat uit 2,3 personen. Indien naar de samenstelling wordt gekeken, blijkt dat de huishoudens zonder kinderen (32,0%) de grootste groep vormen, op de voet gevolgd door de eenpersoonshuishoudens (31,0) en huishoudens met kinderen (30,5%). De eenoudergezinnen nemen iets meer dan 6% voor hun rekening. Ten opzichte van de landelijke situatie is vooral het aandeel eenpersoonshuishoudens in Limburg relatief laag (31,0% versus 34,4%) en ook het aandeel eenoudergezinnen ligt iets onder het nationale percentage (5,8% versus 6,2%). Het aandeel meerpersoonshuishoudens (met en zonder kinderen) is in Limburg juist hoger dan gemiddeld in Nederland.

Zuid-Limburg (34,2%) kent binnen de provincie het hoogste aandeel eenpersoonshuishoudens (+/- 160.000). Dit heeft onder andere te maken met het grote aantal studenten en ouderen dat in deze regio woont.

Euregio Maas-Rijn

Het aantal inwoners van de Euregio Maas-Rijn kwam begin 2004 uit op circa 3.737.700 personen. De Belgische deelregio's Limburg en Luik tellen de meeste inwoners (circa 49%), het Nederlandse deelgebied (Zuid-Limburg) is goed voor bijna 17% en het restant (34%) is woonachtig in de Duitse deelregio.

In de periode 1995-2004 is de Euregio Maas-Rijn 2,4% gegroeid. In de Euregio Maas-Rijn groeide de Duitse deelregio met 4,9%, het Belgische gebied met 2,7% en in het Nederlandse deel (Zuid-Limburg) daalde het inwonertal met 3,1%.

De bevolkingsgroei is tussen 2003 en 2004 duidelijk vertraagd. In de periode 1995-2004 groeide de bevolking van de Euregio Maas-Rijn met gemiddeld 0,3% per jaar, tussen 2003-2004 was die +0,2%.

In de Euregio Maas-Rijn worden alle deelregio's geconfronteerd met een negatief geboortesaldo. In het Nederlandse deel was dit negatieve saldo relatief het grootst. Dit gebied heeft ook als enige te maken met een negatief migratiesaldo. Per saldo is de bevolking hier dan ook flink gedaald. De bevolking van het Duitse en Belgische deelgebied groeide uitsluitend dankzij een positief migratiesaldo.

De gemiddelde bevolkingsdichtheid ligt in de Euregio Maas-Rijn op 263 inwoners. In de regio Maas-Rijn kennen vooral Zuid-Limburg en de stad Aken een hoge bevolkingsconcentratie. In het Belgische deel van de Euregio wonen relatief weinig mensen. Vooral de Duitse gebieden worden gekenmerkt door een relatief oude bevolking. In de Euregio Maas-Rijn heeft het Nederlandse deel een hoger aandeel 65-plussers (16,6%), maar dit is nog altijd lager dan in het Duitse deelgebied (17,2%). Het Nederlandse deel kent wel het laagste aandeel 0- tot 14-jarigen (15,7%) van alle gebieden.

Werkgelegenheid: contract (werknemer, zelfstandig, etc.), besteedbaar inkomen en armoede, werkeloosheidscijfers, klassen werkzoekenden (leeftijd, nationaliteit, etc.), uitkeringsgerechtigden, etc.

Economische ontwikkeling

Van 1997-2004 is de jaarlijkse groei van de Limburgse economie continue gedaald. De Limburgse economie presteert structureel minder goed dan gemiddeld in Nederland. Deze achterstandpositie heeft onder meer te maken met de conjunctuurgevoeligheid van de Limburgse de economie.

In 2003 bereikte de Nederlandse economie een dieptepunt. Toen daalde het Bruto Nationaal Product (BRP) met 0,9%, in Limburg zelfs met 1,2%. In 2004 is de economie in Nederland uit het dal gekropen en realiseerde een groei van 1,7% ¹. Volgens het CBS is de economische groei voor Limburg in 2004 uitgekomen op 1,1%

Binnen de provincie Limburg zijn er grote regionale verschillen in de ontwikkeling van het BRP. Illustratief zijn de groeicijfers van 2003. In Midden-Limburg (+2,1%) groeide de economie relatief sterk, terwijl Noord-Limburg (-1,3%) en vooral Zuid-Limburg (-2,2%) een forse krimp laten zien.

Het eerste kwartaal van 2006 geeft een sinds vijf jaar niet meer vertoonde groei van 2,9% te zien. (NRC 11 mei 2006).

Bedrijvendynamiek

Limburg telde per 1 april 2004 ongeveer 57.200 vestigingen waar betaalde arbeid wordt verricht. In de periode 2000-2004 zijn er zo'n 1.900 vestigingen bijgekomen.

Van alle vestigingen in Limburg behoort bijna 27% tot de handelssector. Ook de zakelijke dienstverlening (16,6%) en de agrarische sector (11,0%) nemen een prominente positie in.

Economische structuur

De economische structuur van Limburg wordt vooral gekenmerkt door een relatief hoog aandeel van de industrie en een relatief laag aandeel van de commerciële diensten.

¹CBS PB05-117 12 oktober 2005 9.30 uur

Sector	Vestigingen Limburg	Banen Limburg	Werkgelegenheidsstructuur (%)				
			Limburg	Noord-Limburg	Midden-Limburg	Zuid-Limburg	Nederland
Agrarische sector	6.320	24.550	4,9	10,7	6,0	1,6	3,8
Industrie	3.700	95.860	19,0	21,2	20,8	17,3	12,9
Bouw	4.510	26.780	5,3	4,3	6,5	5,4	6,3
Handel en reparatie	15.180	85.370	16,9	17,4	18,2	16,2	17,9
Horeca	4.420	27.530	5,5	5,9	4,8	5,4	4,1
Vervoer, opslag, communicatie	2.060	31.040	6,2	7,5	5,3	5,8	6,4
Financiële dienstverlening	1.220	12.400	2,5	1,6	1,9	3,1	3,6
Zakelijke dienstverlening	9.510	51.580	10,2	6,3	8,1	12,9	14,0
Overheid	240	26.040	5,2	4,3	4,6	5,8	5,9
Onderwijs	1.520	27.990	5,5	4,3	4,8	6,4	6,3
Gezondheids- welzijnszorg	3.000	75.080	14,9	13,4	14,2	16,0	14,3
Overige diensten	5.580	20.170	4,0	3,0	4,9	4,1	4,5
Totaal	57.240	504.390	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Omvang van de creatieve industrie is in Limburg nog relatief beperkt.

Volgens een definitie van TNO is de creatieve industrie in Limburg goed voor meer dan 2.800 vestigingen en circa 9.400 werkzame personen. Daarmee behoren 4,9% van alle vestigingen en 1,9% van de totale werkgelegenheid tot de creatieve industrie. Zowel het aandeel 'creatieve bedrijvigheid' als het aandeel 'creatieve werkgelegenheid' ligt in Limburg onder het landelijke gemiddelde (respectievelijk 4,9% en 2,9%). Binnen de provincie kan Zuid-Limburg als meest creatief worden aangemerkt.

De meeste werkgelegenheid in de creatieve industrie is te vinden in Maastricht. Het gaat in deze gemeenten om bijna 5.900 arbeidsplaatsen. Na Maastricht volgen Sittard-Geleen, Heerlen, Venlo en Weert.

Het aantal bedrijven in de creatieve industrie is tussen 2000 en 2004 in Limburg met 18,5% gegroeid (Nederland: +13,9%). De werkgelegenheidsontwikkeling is minder spectaculair, maar wel positief (+2,3%). Op nationaal niveau is de werkgelegenheid binnen de creatieve industrie iets sneller gegroeid (+4,4%).

Toerisme en recreatie

De toeristische en recreatieve sector (hierna T&R-sector) telde in 2004 in Limburg ongeveer 5.460 vestigingen en ruim 35.000 werkzame personen. Dit is gelijk aan 9,5% van alle vestigingen en 6,9% van de totale werkgelegenheid. Ter vergelijking, landelijk gaat het respectievelijk om 6,9% en 5,6%. De T&R-sector is in Limburg dus bovengemiddeld vertegenwoordigd en kan als een belangrijke pijler onder de Limburgse economie worden aangemerkt.

Binnen de provincie Limburg kan Zuid-Limburg als toeristische 'hotspot' worden aangemerkt. Deze regio neemt bijna 58% van alle provinciale T&R-vestigingen en zo'n 54% van de T&R-werkgelegenheid voor zijn rekening. Opvallend is vooral het grote aantal T&R-vestigingen in Zuid-Limburg. De T&R-sector is hier goed voor 10,9% van alle vestigingen. De sector is in Zuid-Limburg wel vrij kleinschalig. (6 banen per vestiging)
Van alle gemeenten telt Maastricht de meeste banen in de T&R-sector (5.030) op afstand gevolgd door Venlo (2.640), Valkenburg aan de Geul (2.410) en Heerlen (2.370).

Limburgs internationale oriëntatie

De grootste exporteur in Nederland en Limburg is de industrie. In Limburg neemt de industrie naar schatting 85% van de totale export voor zijn rekening. Binnen de industrie is bijna de helft van de omzet afkomstig uit het buitenland. Landelijk ligt dit percentage ongeveer 5 procentpunten lager. Vooral de chemie is sterk op het buitenland gericht. De internationale oriëntatie van Limburg komt ook tot uitdrukking in de aanwezigheid van buitenlandse bedrijven. In 2004 telde Limburg in totaal 312 buitenlandse vestigingen, goed voor bijna 42.000 banen. Daarmee neemt de provincie bijna 6% van alle buitenlandse vestigingen in Nederland en zo'n 8% van de gerelateerde werkgelegenheid voor zijn rekening.

Beroepsbevolking

Per 1 januari 2005 bestond de Limburgse beroepsbevolking uit 518.360 personen, in 2004 waren dat 504.390. Het verhoudingsgetal bevolking/beroepsbevolking is 0.45.

Leeftijd	Totaal absoluut	Limburg %	Nederland %	Verschil %
15-24 jr	57.160	11,0	12,2	-1,2
25-34 jr	113.180	21,8	24,4	-2,6
35-44 jr	152.190	29,4	28,5	0,8
45-54 jr	137.740	26,6	24,0	2,6
55-64 jr	58.090	11,2	10,9	0,3
Totaal	518.360	100,0	100,0	0

Leeftijdsstructuur van de Limburgse en Nederlandse beroepsbevolking (2005)

Bron: ETIN Adviseurs

Ongeveer 42% van de totale beroepsbevolking is vrouw.

Werkloosheid

Sinds 2001 is de omvang van de werkloze beroepsbevolking in Nederland en Limburg continue gegroeid. Volgens het CBS was 6,7% van de Limburgse beroepsbevolking in 2004 werkloos, iets hoger dan het landelijke gemiddelde (6,4%). Ter vergelijking, in 2001 kende Limburg nog een werkloosheid van 3,9%. Het aantal mensen met een werkloosheidsuitkering (WW) liep in de periode 2000-2005 op van 16.370 naar 31.030(6%). Voor Zuid-Limburg van 9.040 naar 18.020(6,4%), waarvan het aandeel mannen 34% omvat van het totale aantal uitkeringen. (Statline CBS 14-12 2005 en percentage eigen berekening)
Het Centrum voor Werk en Inkomen (CWI) verzamelt gegevens over het aantal niet werkende werkzoekenden (nww-ers). Op 1 januari 2005 telde Limburg ruim 57.000 nww-ers, of 11% van de totale beroepsbevolking (landelijk: 9,2%). In 2004 is het aantal nww-ers in Limburg met 5,5% gegroeid (+1.120 nww-ers). Landelijk was er sprake van een kleine daling (-0,2%). Vooral in de tweede helft van 2004 is de werkloosheid in Limburg weer gaan groeien.

Gebied	totaal nww 1 jan. 2005	Aandeel in Beroeps- bevolking	Groei t.o.v. jan '04	Aandeel vrouwen	Aandeel allochtonen	Aandeel > 35 maanden
	Absoluut	%				
Nederland	704.110	9,2	-0,2	48,9	25,3	22,2
Provincie Limburg	57.090	11,0	5,5	48,0	14,3	23,4
Noord- Limburg	11.940	9,1 (125.360)	4,4	49,5	15,9	19,7
Midden- Limburg	10.530	9,6 (105.206)	1,5	47,4	17,9	24,2
Zuid-Limburg	34.620	12,5 (282.411)	7,1	47,6	12,6	24,5

Tabel 7.4: Werkloosheidspercentage nww-ers per 1 januari 2005 naar gebied

Bron: CWI; bewerking ETIN Adviseurs

Kerkrade is koploper binnen Limburg met 17,3% niet werkende werkzoekenden. Kerkrade wordt op de voet gevolgd door Heerlen (17,2%). Op enige afstand volgen Roermond (15,5%), Brunssum (14,1%) en Maastricht (13,6%).

Per 1 januari 2005 stond 23,4% van de nww-ers in Limburg langer dan drie jaar ingeschreven. Een jaar eerder was dat een fractie lager (22,8%). Het aandeel langdurig werklozen ligt in Limburg iets hoger dan gemiddeld in Nederland (22,2%). Ook binnen de provincie zijn er verschillen. Zuid-Limburg (24,5%) en Midden-Limburg (24,2%) hebben een groter aandeel langdurig werklozen dan Noord-Limburg (19,7%).

Als naar langdurige werkloosheid in 2003 en 2004 bij Eurostat gekeken wordt, dan zijn in Nederland België en Duitsland die aantallen allemaal toegenomen. Nederland: van 1 naar 1,6%; België: van 3,6% naar 3,9% en Duitsland: van 4,5% naar 5,4% (epp.eurostat.eu 21-12-2005) Ook jeugdwerkloosheid is nog steeds een groot probleem(VK 30-5-2006).

Besteedbaar inkomen en armoede

In 2000 bedroeg het gemiddeld besteedbare inkomen van particuliere huishoudens (exclusief studentenhuishoudens met inkomen) in Limburg circa € 25.200,-. Landelijk bleek per huishouden gemiddeld € 25.900,- te worden verdiend. Limburg blijft dus achter bij het landelijke gemiddelde.

Een vergelijkbaar beeld ontstaat als naar het gestandaardiseerde inkomen wordt gekeken. Limburg komt uit op € 17.300,-, landelijk wordt een bedrag van € 18.000,- berekend. Zuid-Limburg is wederom hekkensluiter (€ 17.100,-), echter het verschil met Noord- en Midden-Limburg (beide € 17.600,-) is nu minder groot.

Gebied	Totaal huishoudens	Laag inkomen		Langdurig laag inkomen		Onder/rond sociaal minimum	
	x 1000	% in totaal	t.o.v. 1998	% in totaal	t.o.v. 1998	% in totaal	t.o.v. 1998
Nederland	6.623,8	13,9	-1,2	6,4	-0,7	9,6	-0,5
Limburg	471,2	13,6	-0,7	6,2	-0,6	9,4	0,0
Noord-Limburg	108,0	12,6	-0,9	5,6	-0,8	8,7	-0,2
Midden-Limburg	93,7	12,3	-0,8	5,6	-0,6	8,8	-0,4
Zuid-Limburg	269,6	13,7	0,3	6,5	-0,3	9,5	0,5

In 2003 hadden 56.000 huishoudens in Limburg een laag inkomen (105% van besteedbaar inkomen), zijnde 12,3% van alle huishoudens, voor Nederland is dat gemiddelde 11,9%. Van deze 56.000 leven 45.000 huishoudens van een laag inkomen tot 101%. 38.000 huishoudens leven van een sociaal minimum, 105% van de bijstandsnorm. De Armoedemonitor 2005 geeft aan dat het aantal huishoudens met een minimum inkomen in Nederland is gestegen naar 657.000 huishoudens (Armoede heeft een gezicht gekregen).

Een laag inkomen volgens de lage inkomensgrens in 2003 is per jaar voor een alleenstaande €10.220, voor een echtpaar €14.000 en met 2 kinderen €19.300, voor een eenoudergezin €13.300 en een alleenstaande 65plusser €10.200.

Als het sociale minimum, het wettelijke bestaansminimum zoals dat in de politieke besluitvorming is vastgesteld als uitgangspunt genomen wordt zijn die bedragen iets anders: een alleenstaande €9.800, voor een echtpaar €13.800 en met 2 kinderen €16.300, voor een eenoudergezin €14.100 en een alleenstaande 65plusser €10.400. (Armoede heeft een gezicht gekregen Supplement).

De specifieke doelgroepen die in Nederland een verhoogd risico lopen op armoede zijn: eenoudergezinnen en alleenverdieners met een laag inkomen met minderjarige kinderen.

Volgens de armoedemonitor 2005 betreft het 430.000 kinderen. Andere doelgroepen zijn uitkeringsgerechtigden, chronisch zieken en mensen in woonvoorzieningen die alleen zakgeld ontvangen, ouderen (circa 15% van de ouderen populatie), niet westerse allochtonen (3 op 10 huishoudens van Turkse, Marokkaanse en Antilliaanse afkomst hebben een laag inkomen), werkende armen (working poor, in vijftien jaar tijd is dat aantal gestegen van 131.000 huishoudens naar 250.000 in 2004) met name de helft van de boerengezinnen heeft een inkomen onder het bestaansminimum, kleine zelfstandigen met een laag inkomen (13% volgens Economische Instituut voor het Midden en Kleinbedrijf voor Nederland en ook voor Limburg, vrouwen (feminisering van de armoede) en jongeren (bijna 40% van de werkende jongeren heeft een schuld van gemiddeld 900 euro).

Wanneer het aandeel huishoudens wordt beschouwd dat met een inkomen onder of rond het sociaal minimum moet rondkomen, springt de positie van de grote steden in het oog. In Heerlen, Kerkrade, Roermond, Maastricht en Venlo behoort meer dan 10% van alle huishoudens tot de groep die qua inkomen rond het sociaal minimum leeft. De koppositie in Limburg wordt echter ingenomen door Heerlen, waar 18,7% van de huishoudens met een laag inkomen moet rondkomen en 5,8% langdurig (meer dan 4 jaar).

	% huishoudens laag inkomen	% huishoudens 105% sociaal minimum	% huishoudens 105% sociaal min langdurig
Brunssum	17.2	12.7	5
Heerlen	18.7	14.2	5.8
Kerkrade	15.3	11.5	4.5
Landgraaf	13.3	9.8	3.9
Maastricht	14.5	10.4	4.2
Sittard-Geleen	14.2	10.4	4
Vaals	15.1	11.5	4.9
Roermond	17.7	13.2	5.2
Venlo	17.1	12.7	5.2
Limburg	13.3	9.8	3.9

Bron: Armoede heeft een gezicht gekregen Supplement 2006-06-15

Als naar de verschillende doelgroepen gekeken wordt: zelfstandigen, werknemers, bijstand/werklozen, arbeidsongeschikten en pensioenontvangers dan wonen meer dan gemiddeld werknemers (2.1%) met laag inkomen in Brunssum (3.1%), Heerlen (2.6), Maastricht, Sittard-Geleen en Kerkrade. Meer dan gemiddelde bijstand/werklozen (4.4%) wonen in Heerlen (8.5%), Brunssum (5.7), Kerkrade, Vaals Landgraaf Sittard-Geleen en Maastricht. Meer dan gemiddeld (3.6%) wonen arme pensioenontvangers in Vaals (5.1%), Valkenburg, Heerlen Onderbanken, Maastricht en Brunssum.

Ter vergelijking het percentage risico op armoede, minder dan € 9.295 te besteden of €19.520 voor een echtpaar met 2 kinderen, per jaar in België in 2001 was 13% en voorlangdurige armoede 7% (docjerome).

Schulden

Volgens de Armoedemonitor 2005 is het niet goed mogelijk met behulp van beschikbare informatie nauwkeurig het aantal te bepalen van huishoudens met problematische schulden en van de ontwikkeling in het aantal aldus het rapport van de armoederapporteurs van de provincie Limburg (februari 2006) Wel is het een gegeven dat de laatste jaren een sterke stijging is te zien in: het aantal incasso-opdrachten bij consumenten, het aantal verzoeken om schuldhelpverlening, het aantal wettelijke schuldsaneringen, het aantal huurders met huurachterstand en het aantal huisuitzettingen.

In Limburg zijn in 2004 bij Kredietbank Limburg 2580 aanvragen schuldhelpverlening ingediend die geleid hebben tot 1315 schuldhelpverleningen.

Algemene Bijstand Wet / Wet Werk en Bijstand

In de periode 2000-2003 is het aantal uitkeringen in het kader van de ABW in Limburg toegenomen van 22.710 naar 23.850.

Het overgrote deel komt voor rekening van Zuid-Limburg waar het aantal steeg van 15.880 naar 16.430. Het aandeel vrouwen daalt in die periode met 1% van 56% (8670) naar 55% (8670) (Regionale Kerngegevens Nederland Statline CBS 14-12-2005)

Voor 2006 gaat de gemeente Heerlen niet uit van een daling van het aantal uitkeringsgerechtigden in het kader van de WWB. Dat aantal blijft 4800.

(<http://heerlen.nl/interweb/100.homepage/persberichten/BEGROTING%202006%20concept%20college%2030%208.pdf>).

Werkloosheid in euregio's op jaarbasis gestegen

Binnen de Euregio Maas-Rijn werd in 2003 de hoogste werkloosheid gemeten in de regio Luik (13,8%) en de stad Aken (13,6%). Zuid-Limburg (4,4%) kende de laagste werkloosheid. De werkloosheid in het Nederlandse deel (4,4%) van de Euregio Maas-Rijn is meer dan tweemaal zo laag als in het Belgische deel (9,2%) en Duitse deel (9,3%).

Gezondheid: sterftecijfer, leeftijdsverwachting, doodsoorzaken, arbeidsongeschiktheid, lichamelijke en psychische gesteldheid, vraag en aanbod van zorg

De gemiddelde levensverwachting in Nederland is 77,9 jaar en dit cijfer stijgt nog steeds. De levensverwachting bij geboorte was in 2003 voor mannen 76,2 jaar en voor vrouwen 80,9 jaar. Vrouwen leven dus, naar verwachting, 4,7 jaar langer dan mannen. (RIVM). Ze is het laagst in de regio Parkstad Limburg, namelijk 76,7 jaar.

Het verschil in levensverwachting tussen laag en hoog opgeleide mannen en vrouwen is 4,9 respectievelijk 2,6 jaar). De levensverwachting van mannen met alleen een lagere school opleiding is 73,1 jaar, mannen met een HBO of wetenschappelijke opleiding leven gemiddeld 78,0 jaar. Laagopgeleide vrouwen hebben een levensverwachting van 79,5 jaar, terwijl hoger opgeleide vrouwen gemiddeld 82,1 jaar leven.

De meest voorkomende doodsoorzaken in Nederland zijn hart-/vaatziekten, kanker en ziekten aan de ademhalingsorganen (POL-Omgevingsmonitor).

De regio's Midden-Limburg en Maastricht/Mergelland scoren ongeveer gelijk aan het Nederlandse gemiddelde. In de overige drie regio's Noord-Limburg, Westelijke Mijnstreek en Parkstad Limburg sterven meer mensen dan landelijk aan hart-/vaatziekten en aan ziekten van de ademhalingsorganen. Met name de laatste ziekte ligt als doodsoorzaak in de regio's Westelijke Mijnstreek en Parkstad Limburg flink boven het landelijke gemiddelde. Jaarlijks overlijden er 1.000 personen (9,7 per 100.000 mannen en 3,4 per 100.000 vrouwen) aan de gevolgen van een verkeersongeval (gemiddelde 1999-2003). Vooral jongeren van 15-24 jaar zijn relatief vaak slachtoffer van een dodelijk verkeersongeval (23%, 240) en driekwart van de slachtoffers man (74%, 770). De doodsoorzakenstatistiek meldt de laagste sterfte door wegverkeersongevallen in de regio Eindhoven met 0,4 sterfgevallen per 10.000 inwoners. Verder is er een clustering van regio's met een lage sterfte te vinden in de Randstad en Zuid Limburg (0,5 sterfgevallen per 10.000 inwoners) (Nationale atlas voor de Volksgezondheid).

Arbeidsongeschiktheid WAO

Eind 2004 telde Limburg zo'n 83.470 arbeidsongeschikten. Dit is 16,2% van de beroepsbevolking. In Nederland kreeg 8,5% van de bevolking van 15 tot en met 64 jaar in 2004 een arbeidsongeschiktheidsuitkering. De percentages variëren van 4,1 tot 15,3%. Veel gemeenten in Zuid-Limburg en het oosten van Groningen hebben een hoog percentage arbeidsongeschikten. Gemeente Heel (Zuid-Limburg) en gemeente Reiderland (Groningen) hebben met 15,3% het hoogste percentage.

Je bent arbeidsongeschikt als je als gevolg van ziekte of gebreken niet meer in staat bent om met passende arbeid hetzelfde te verdienen als gezonde personen met een soortgelijke opleiding en ervaring gewoonlijk verdienen. Arbeidsongeschiktheid kan worden beschouwd als een indicator voor de gezondheidstoestand van een populatie.

Gebied	Totaal arbeidsongeschikten Absoluut	WAO %	Wajong %	WAZ %	Groei % t.o.v. 4de kw. 2003	Aandeel AO in beroepsbevolking %
Nederland	938.330	79,1	15,1	5,8	-2,2	12,4
Limburg	83.470	78,1	15,0	6,8	-3,2	16,2
NLimburg	17.820	74,2	16,7	9,1	-2,0	13,7
MLimburg	15.470	75,6	16,4	8,0	-1,5	14,2
ZLimburg	50.180	80,3	14,0	5,7	-4,2	18,2

De groep WAO-ers laat de grootste daling zien (-4,2%), maar ook het aantal WAZ-ers (-3,7%) daalde flink. De daling zet nog door want aan het eind van het 2de kwartaal van waren er nog 81.040 arbeidsongeschikten (Statline CBS 14-2-2005) . Een schril contrast vormt de ontwikkeling van het aantal Wajong-ers. Deze groep nam toe met 2,3%. (Bron: CBS; bewerking ETIN Adviseurs)

In Nederland krijgt 7,9% van de vrouwelijke bevolking van 15 tot en met 64 jaar een arbeidsongeschiktheidsuitkering. De percentages variëren van 2,7 tot 13,6%. Veel gemeenten in Zuid-Limburg, het oosten van Groningen en Noord-Holland hebben een hoog percentage arbeidsongeschikten. Gemeente Heel (Zuid-Limburg) heeft met 13,6% het hoogste percentage. Gemeente Graafstroom (Zuid-Holland) heeft met 2,7% het laagste percentage. (http://www.rivm.nl/vtv/object_map/o1550n21463.html)

Het aantal WAOers is verder gedaald naar 688.400 als gevolg van herkeuringen van WAOers beneden de 50 jaar sinds 2004 (NRC 29-6-2006) Ook het aandeel jongeren en vrouwen daalt nu.

Lichamelijke en psychische gesteldheid

Zuid-Limburg wijkt niet af van overig Limburg waar het betreft de meest voorkomende vormen van lichamelijke ziekten, aandoeningen. De meest voorkomende vormen zijn migraine, ernstige aandoeningen aan rug, nek en schouder, hoge bloeddruk en gewrichtsslijtage aan heupen en knieën.

Hart en vaatziekten en kanker komen in Zuid-Limburg vaker voor dan in Noord- en Midden- Limburg.

Binnen Zuid-Limburg komen bijna alle ziekten (ook de minder voorkomende) vaker voor in Parkstad Limburg dan in Westelijke Mijnstreek en Maastricht-Mergelland.

Een zeer ruime meerderheid van de bevolking in Zuid-Limburg (ruim 55%) kampt met een of meer psychosociale problemen. Een groot deel van de bevolking in Zuid-Limburg houdt er een ongezonde leefstijl op na, zogenaamd risicogedrag. Het gaat daarbij met name om te weinig bewegen (circa 70% van de inwoners) en overgewicht (bij circa 50%).

Ander risicogedrag komt in mindere mate, maar toch nog ruim een kwart van de Zuid-Limburgers rookt en circa 15% drinkt. Het risicogedrag is in Zuid-Limburg groter dan in Noord- en Midden-Limburg.

Onderwijs: opleidingsniveau en voortijdige schoolverlaten

Limburgse beroepsbevolking kent relatief weinig hoogopgeleiden.

Het opleidingsniveau van de Limburgse bevolking in de leeftijd van 15 tot 65 jaar ligt gemiddeld iets lager dan landelijk. Zo heeft in Limburg 41,4% van de bevolking alleen lager onderwijs genoten, landelijk is dit meer dan vier procentpunten lager. Het aandeel middelbaar opgeleiden ligt in Limburg en Nederland (beide circa 39%) op een vergelijkbaar

niveau. Het aandeel hoger opgeleiden (HBO en universiteit) ligt in Limburg (19,2%) daarentegen onder het landelijk gemiddelde (23,4%).
Iets andere percentages in de tabel.

	Nederland	Limburg (Nederlands)	Limburg (Belgisch)	Luik	Aken
Scholingsniveau laag	32,2	37,7	42,4	44,6	17
Scholingsniveau midden	42,8	42,7	33,4	29,4	
Scholingsniveau hoog	25,0	19,6	24,2	25,9	

Bron: Belangrijkste regionale indicatoren, 2004 Quick Scan A. Riga

Ook binnen de Euregio Maas Rijn lijkt Limburg slecht te scoren als het gaat om het hoge scholingsniveau. Wel heeft Limburg hier een laag percentage laag scholingsniveau, maar als Duitsland daarbij betrokken wordt is dat van Nederland weer relatief. Duitsland heeft maar 17% laag opgeleiden. (epp.eurostat.cec.eu 21-12-2 – 5)

In 2003 zaten in Zuid-Limburg bijna 34.000 leerlingen in het voortgezet onderwijs (vo).

Vo-leerlingen naar gebied, absoluut en procentueel (2003)

Gebied	Vo-leerl. totaal abs.	Algemeen leerjaar	VMBO LWVBK	VMBO VGT	HAVO	VWO
Noord-Limburg	14.113	4,6%	49,0%	12,2%	16,6%	17,6%
Midden-Limburg	12.367	16,1	25,5	15,2	20,9	22,3
Zuid-Limburg	33.957	10,2	32,9	14,9	19,1	22,9
Limburg	60.437	10,1	35,2	14,3	18,9	21,5
Nederland	881.148	14,9	36,7	13,7	16,1	18,5

Bijna de helft van de vo-leerlingen in Zuid-Limburg (47,8%) volgt onderwijs in vmbo-verband. Het merendeel hiervan zit (binnen het vmbo) in het leerwegondersteunend onderwijs en de basisberoepsgerichte en kaderberoepsgerichte leerwegen (LWOVBK). Een minderheid zit in de gemengde en theoretische leerweg van het vmbo (VGT).

Het aantal leerlingen in het LWOVBK in Zuid-Limburg (32,9%) is veel lager dan in Noord-Limburg (49,0%), maar hoger dan in Midden-Limburg (25,5%). Het aandeel vmbo-leerlingen in het vo ligt in Zuid-Limburg op ongeveer provinciaal en landelijk niveau.

Het aandeel havo-leerlingen (19,1%) en vwo-leerlingen (22,9%) in het vo in Zuid-Limburg ligt boven het provinciaal en landelijk gemiddelde. In de periode 2000-2003 nam in Zuid-Limburg vooral het aantal vmbo- (LWOVBK-)leerlingen toe, met 34,9%.

Deze groei was in heel Limburg groot (30,0%). Landelijk was de groei veel beperkter.

Het aantal havo-leerlingen steeg tussen 2000-2003 in Zuid-Limburg met 12,8%.

De groei van het aantal vwo-leerlingen was beperkter, +7,3%. Per saldo nam het totaal aantal vo-leerlingen in Zuid-Limburg tussen 2000 en 2003 toe met 12,1%. Deze groei was groter dan gemiddeld in Limburg (9,4%).

Aantal voortijdige schoolverlaters (vsv-ers)

Een voortijdige schoolverlater is een jongere die stopt met zijn opleiding op een moment dat hij nog onvoldoende geleerd heeft en nog geen 23 jaar oud is. Voldoende geleerd wil zeggen een MBO opleiding niveau 2 of HAVO of VWO diploma gehaald, zijnde een kwalificatie voor de arbeidsmarkt.

In 2002 waren er 71.000 vsv-ers, in 2003: 64.000, in 2004: 64.000, in 2005: 56.963. 15 procent van de jongeren onder de 23jaar is werkloos (6.5% van de beroepsbevolking) In de grote steden is 25% van de allochtone jongeren werkloos. (NRC 31-5-06).

In het schooljaar 2002-2003 zijn er in Zuid-Limburg 1221 voortijdige schoolverlaters vsv'ers). Het betreft hierbij leerlingen zonder startkwalificatie voor de arbeidsmarkt. De regio Westelijke Mijnstreek telt de meeste vsv'ers, 640. Parkstad Limburg heeft er 299; Maastricht-Mergelland 282.

Het percentage vsv-ers in 2003 voor Nederland, België en Duitsland is respectievelijk 14,2%, 12,8% en nogmaals 12,8%. Voor 2004 is dat: 14%, 11,9% en 12,1%, voor 2005: 13,6% en 13%. Het cijfer voor Duitsland was nog niet beschikbaar.(epp.eurostat. cec.eu 21-12-2005).

Huisvesting: koop-, huurwoning, woonvoorraad en prijzen

Per 1 januari 2005 bestaat de woningvoorraad in de provincie Limburg uit ruim 486.000 woningen. Het gemiddeld aantal inwoners per woning ligt op een iets lager niveau dan tien jaar geleden. In Limburg bedraagt de bezettingsgraad 2,3, landelijk is dat 2,4. De bezettingsgraad is met 2,5 het hoogst in Noord-Limburg, Midden-Limburg volgt met 2,4 en Zuid-Limburg komt uit op 2,2. Op gemeenteniveau spannen de Zuid-Limburgse gemeenten Kerkrade, Heerlen en Maastricht de kroon met respectievelijk 1.049, 995 en 975 woningen per vierkante kilometer.

Limburg kent relatief veel koopwoningen. De verhouding koop-huur bedraagt 60%-40%. De landelijke verhouding 54%-46% wijkt hier duidelijk vanaf. In Zuid-Limburg ligt dit percentage circa 12 procentpunten hoger. Ic 44%.

Maastricht, Heerlen en Venlo zijn de drie gemeenten met relatief de minste koopwoningen. Het **prijsniveau** van woningen ligt in Limburg duidelijk onder het landelijke gemiddelde. In het eerste kwartaal van 2005 bedroeg de gemiddelde transactieprijs van een woning € 184.000,-, terwijl landelijk de woningen voor gemiddeld € 217.000,- van de hand gingen. Het prijsverschil is vooral toe te schrijven aan de relatief lage transactieprijzen in Zuid-Limburg. Hier werd gemiddeld € 161.000,- voor een woning betaald. In Midden-Limburg lag de gemiddelde transactieprijs net boven de € 200.000,-, Noord-Limburg komt uit op € 192.000.